

Budgetresuméer vedr. rekruttering og fastholdelse

Københavns Kommune oplever, ligesom landets øvrige kommuner, markante udfordringer med rekruttering og fastholdelse af medarbejdere. Det gælder ikke mindst på sundheds- og ældreområdet. Københavns Kommunes Personalepolitisk Redegørelse 2022 viser fx, at godt 40 pct. af alle stillingsopslag for SOSU-assistenten og sygeplejersker i 2021 ikke førte til ansættelse. Der opleves stor personaleomsætning i Sundheds- og Omsorgsforvaltningen, og hver tredje medarbejder, som stopper i forvaltningen, har under 18 måneders ansættelse. Samtidig ses det, at færre søger ind på velfærdssuddannelserne, og der opleves et stort frafald.

Udfordringerne forventes kun at blive større i de kommende år i takt med, at vi bliver flere ældre, som har brug for pleje og behandling. Andelen af ældre borgere på +80 år forventes at stige med 54 pct. i Københavns Kommune frem til 2030. Fremskrivninger i Københavns Kommunes Personalepolitisk Redegørelse 2022 konkluderer, at Københavns Kommune forventes at stå over for en betydelig mangel på sundhedspersonale i 2030.

Rekrutterings- og fastholdelsesudfordringerne truer kernevelværdien og betyder konkret, at forvaltningens medarbejdere skal løbere endnu stærkere for at få enderne til at hænge sammen. Udfordringerne risikerer i sidste ende at gå ud over kvaliteten i de tilbud, der tilbydes til borgerne.

Der er derfor et stort behov for at iværksætte indsatser, der kan understøtte forvaltningen i at sikre tilstrækkeligt og kvalificeret arbejdskraft på sundheds- og ældreområdet nu og i årene fremover.

Sundheds- og Omsorgsforvaltningen forbereder aktuelt følgende forvaltningsinitierede budgetforslag vedr. rekruttering:

- Uddannelsesplejehjem og udgående vejlederkorps målrettet sygeplejerskestuderende
- SOSU-assistenteleven i centrum
- Fastholdelse af SOSU-elever med dansk som andetsprog

Foreløbige resumer af forslagene fremgår nedenfor, inkl. oversigt over økonomi i tabel 1.

Derudover indeholder denne budgetpakke en række forslag til yderligere indsatser vedr. rekruttering og fastholdelse, herunder arbejdsmiljø, til Sundheds- og Omsorgsudvalgets drøftelse.

- a) Uddannelse af sundheds- og plejepersonale
- b) Bedre rekruttering
- c) Styrket introduktion
- d) Garanti for kompetenceudvikling
- e) Fastholdelse af seniorer
- f) Kompetenceindsats målrettet vold og trusler mod medarbejdere
- g) Bedre arbejdsmiljø via nærværende ledelse i hjemmeplejen
- h) Stærke udviklende arbejdsmiljøer

Resumer af forslagene fremgår nedenfor, inkl. oversigt over økonomi i tabel 2.

Tabel 1: Oversigt over foreløbige forvaltningsinitierede budgetforslag vedr. rekruttering

Kategoriserede budgetnotater (i hele tusinde kr.)	2023	2024	2025	2026
Need to				
Rekruttering af sygeplejersker vha. uddannelsesindsats – uddannelsesplejehjem og udgående vejlederkorps	3.900	3.900	3.300	3.300
SOSU-assistenteleven i centrum	5.000	6.900	7.300	7.300
Bedre rekrutteringsgrundlag – fastholdelse af SOSU-elever med dansk som andetsprog	2.600	2.600	2.600	2.600
I alt	11,5	13,4	13,2	13,2

Tabel 2: Oversigt for budgetforslag vedr. rekruttering og fastholdelse, herunder arbejdsmiljø

Estimeret økonomi (i hele tusinde kr.)	2023	2024	2025	2026
a. Uddannelse af sundheds- og plejepersonale	2.700	4.100	3.600	3.600 (herefter varig)
b. Rekruttering	3.040	2.540	2.540	2.540
c. Introduktion	9.427	11.627	11.627	10.827 (herefter varig)
d. Garanteret adgang til formel kompetenceudvikling	2.500	5.000	7.600	10.000 (herefter varig bevilling på 12,6 mio. kr. årligt)
e. Fastholdelse af seniorer	1.300	1.400	1.500	1.500 (herefter varig)
f. Kompetenceindsats målrettet vold og trusler	4.190	6.390	6.390	6.390 (herefter varig)
g. Bedre arbejdsmiljø via nærværende ledelse i hjemmeplejen	8.391	10.520	10.520	10.520 (herefter varig)
h. Stærke udviklende arbejdsmiljøer	1.500	1.500	1.500	1.500 (herefter varig)
I alt	33.048	43.077	45.277	46.877 (herefter varig)

Resumé af foreløbige forvaltningsinitierede budgetforslag vedr. rekruttering

Rekruttering af sygeplejersker vha. uddannelsesindsats – uddannelsesplejehjem og udgående vejlederkorps (need to)

Sygeplejerskestuderendes praktikforløb i Københavns Kommune spiller en central rolle i at sikre det fornødne rekrutteringsgrundlag. Sundheds- og Omsorgsforvaltningen har afdækket, at kun ca. 4 pct. af de 500 sygeplejerskestuderende, der årligt er i praktik i København, som nyuddannede vælger at blive ansat i kommunen. En central årsag til dette er utilfredshed med praktikforløbet. Der foreslås, at praktikforløb for sygeplejerskestuderende reorganiseres og styrkes i Københavns Kommune ift. sygeplejerskestuderendes rolle på praktikstedet og den vejledning, som de modtager. Efter model fra Region Hovedstadens såkaldte 'uddannelseshospital' foreslås det, at Københavns Kommune etablerer to uddannelsesplejehjem, og at der etableres et udgående vejlederkorps.

Der foreslås afsat:

- 2,7 mio. kr. i 2023 og 2024 og 2,1 mio. kr. i 2025 og frem til etablering af Uddannelsesplejehjem i form af 3 årsværk til kliniske vejledere og lektorer og tværgående aktiviteter
- 1,2 mio. kr. i 2023 og frem til et udgående vejlederkorps (2 årsværk).

SOSU-assistenteleven i centrum (need to)

Uddannelsen af kvalificerede SOSU-medarbejdere spiller en central rolle i at sikre det fornødne rekrutteringsgrundlag, men ca. en tredjedel af SOSU-eleverne afbryder deres uddannelsesforløb. Det foreslås, at SOSU-assistentuddannelsen i Københavns Kommune (skole og praktik) i højere grad organiseres med udgangspunkt i elevernes behov. Det indebærer at SOSU-assistenteleverne ved uddannelsesstart tildeles et primært praktiksted i Sundheds- og Omsorgsforvaltningen, som de vil være tilknyttet og vende tilbage til igennem hele deres uddannelsesforløb.

Der foreslås afsat:

- 0,7 mio. kr. i 2023, 1,0 mio. kr. i 2024 og 1,1 mio. kr. i 2025 og frem til frikøb af lokale vejledere (2,25 årsværk ved fuld indfasning):
- 3,0 mio. kr. i 2023, 4,2 mio. kr. i 2024 og 4,8 mio. kr. i 2025 og frem til tværgående vejlederfunktion (8 årsværk ved fuld indfasning):
- 0,5 mio. kr. i 2023, 0,8 mio. kr. i 2024 og 0,9 mio. kr. i 2025 og frem til netværksaktiviteter for eleverne
- 0,6 mio. kr. årligt i 2023 og 2024 til projektledelse
- 0,2 mio. kr. i 2023, 0,3 mio. kr. i 2024 og 0,4 mio. kr. i 2025 og frem til ny organisering af skoleundervisningen.

Fastholdelse af SOSU-elever med dansk som andetsprog (need to)

Utilstrækkelige danskundskaber blandt SOSU-elever med dansk som andetsprog har stor betydning for det høje frafald på SOSU-uddannelsen. Selvom de formelt opfylder adgangsbetingelserne til en erhvervsuddannelse, mangler mange af eleverne tilstrækkelige dansksproglige kompetencer til at kunne gennemføre praktikuddannelsen. Derfor foreslås det, at der gives tilbud om sprogstøtte til SOSU-elever på elevernes praktiksteder.

Der foreslås afsat:

- 2,6 mio. kr. i 2023 og frem til sprogstøtte til ca. 200 SOSU-elever årligt.

Forslag til indsatser vedr. rekruttering og fastholdelse på baggrund af udvalget bestilling

a. Uddannelse af sundheds- og plejepersonale

Der er brug for at uddanne mere personale, og det gælder ikke mindst flere sygeplejersker.

I aftale om Overførelsessagen 2021/22 er parterne enige om i budget 2023 at drøfte modeller, der muliggør, at antallet af praktikpladser for sygeplejerskestuderende kan øges. Det er staten, der har ansvaret for dimensioneringen af sygeplejerskeuddannelsen, mens regioner og kommuner har ansvaret for at tilvejebringe et tilstrækkeligt antal praktikpladser. Sygeplejerskestuderende skal både i praktik i region og kommune.

Københavns Kommune og Region Hovedstaden har allerede i foråret 2022 besluttet at øge antallet af praktikpladser med 25 fra efteråret 2022. I lyset af de aktuelle rekrutteringsudfordringer foreslås det at:

- Øge antallet af praktikpladser for sygeplejerskestuderende med yderligere 25, dvs. 50 i alt fra 2023.

Et øget antal praktikpladser kræver en øget vejlederkapacitet.

Der foreslås afsat 1,2 mio. i 2023, 2,6 mio. kr. i 2024 samt fra 2025 årligt 3,6 mio. kr. i varig bevilling.

Det bemærkes, at etablering af yderligere 25 praktikpladser forudsætter en aftale med Region Hovedstaden, som aktuelt ikke foreligger.

Der er også behov for, at SUF i højere grad ansætter det personale, som uddannes i KK. I SUF ansættes knap 60 pct. af de nyuddannede SOSU'er og kun ca. 4 pct. af de nyuddannede sygeplejersker.

Det foreslås derfor:

- At der etableres karriererådgivning til elever og studerende i SUF.

Rådgivningen skal understøtte, at flere studerende ansættes i SUF efter endt uddannelse. Karriererådgivningen skal have fokus på det første valg af job og synliggørelse af de muligheder, som SUF har ift. karriereveje, faglig og personlig udvikling mv.

Der foreslås afsat 1,5 mio.kr. i 2023 og 1,5 kr. i 2024 til udvikling og afprøvning af en model for karriererådgivning. Herefter evalueres indsatsen i forhold til fremtidig drift.

Forslagene skal ses i sammenhæng med de forvaltningsinitierede budgetforslag om Uddannelsesplejehjem og udgående vejlederkorps målrettet sygeplejerskestuderende, SOSU-assistenteleven i centrum samt fastholdelse af SOSU-elever med dansk som andetsprog

b. Bedre rekruttering

SUF har i 2022 som led i en investeringscase "Flere hænder" udviklet og afprøvet såkaldte koordinerede rekrutteringsforløb i SUF målrettet ansættelse af SOSU-assisterter og sygeplejersker. Formålet er at samle ledige stillinger på tværs af SUF-enheder i fælles opslag og ansættelsesproces. Fokus er på at sænke barriererne for ansøgere til ledige stillinger i SUF samt samle de fælles kræfter i forvaltningen. Omkostningerne forbundet med pilotafprøvningen og dele af de forventede omkostninger til en efterfølgende implementering er finansieret via investeringscasen.

Afprøvningen slutter i 2022. Der foreslås i forlængelse heraf:

- Udvikling og iværksættelse af bydækkende metoder til rekruttering af sundhedsfaglige medarbejdere

Indsatsen sker med afsæt i erfaringerne fra investeringscasen. Indhold i indsatsen bliver fx fælles ansættelsesforløb, fælles opmærksomhed omkring SUF som den gode arbejdsplads samt konkrete lokale behov på enhederne med særlige udfordringer.

Der foreslås afsat 1,94 mio. kr. i 2023 og herefter 1,44 mio. kr. årligt i 2024-2026, til branding og annonceringsaktiviteter samt projektansættelse af 2 administrative årsværk. De 2 administrative har budgetophør med udgangen af 2026.

Der er desuden potentiale for at en større rekruttering af herboende udenlandsk arbejdskraft med sundhedsfaglig uddannelse fra hjemlandet, som afventer dansk autorisation. På en enhed i SUF (Pilehuset) har man gjort sig gode erfaringer med at ansætte iranske borgere, som har en iransk uddannelse som læger, tandlæger eller sygeplejersker. De pågældende ansættes som ufaglærte i perioden frem til, at de modtager dansk autorisation. Det foreslås:

- at der udvikles et bydækkende og fælles koncept for rekruttering og introduktion af herboende udenlandsk arbejdskraft med sundhedsfaglig uddannelse.

Udviklingen skal ske med afsæt i erfaringerne fra Pilehuset og har til formål af at sikre en større rekruttering af herboende udenlandsk arbejdskraft med sundhedsfaglige baggrund.

Det foreslås afsat 1,1 mio. kr. årligt i perioden 2023-2024 for at afprøve indsatsen, hvoraf 0,6 mio. kr. er til projektansættelse af ny medarbejder og 0,5 mio. er til sprogstøtte.

c. Styrket introduktion

Der opleves en høj personaleomsætning blandt nyansatte sygeplejersker, SOSU-assistenter samt SOSU-hjælpere. Gennemførte exitinterview fra 2021 peger på, at nyansatte i SUF oplever, at introduktionen i flere tilfælde ikke har været tilstrækkelig. Også i Københavns Kommunes Personalepolitisk Redegørelse 2022 fremgår det, at nye medarbejdere på tværs af forvaltningerne særligt oplever et forbedringspotentiale, når det kommer til opgaveintroduktion fra kolleger og nærmeste leder.

Der foreslås:

- en indsats, der kan styrke og professionalisere introduktionen af nye medarbejdere i de første 18 måneder af deres ansættelse.

Indsatsen indebærer en øget brug af mentorer for nye medarbejdere, udvikling af fælles faglige introduktionsprogrammer og nemmere adgang til faglig viden.

Der foreslås afsat 9,427 mio. kr. i 2023, 11,627 mio. kr. årligt i 2024 og 2025 og herefter med et varigt 10,827 mio. kr. fra 2026. Størstedelen af udgifterne af afsat til lønkompensation.

d. Garanti for kompetenceudvikling

SUF's sundhedsfaglige medarbejdere skal have tydeligere adgang til livslang faglig viden og læring. Det skal være med til at sikre et højt fagligt niveau hos medarbejdere og stærke faglige miljøer. Det er til gavn for borgerne, og samtidig også vigtige elementer i at kunne rekruttere og fastholde medarbejdere.

Der foreslås:

- etablering af en garanti for formel kompetencegivende videregående uddannelse, hvor alle sygeplejersker, SOSU-hjælpere og SOSU-assistenter garanteres formel kompetencegivende videreuddannelse i løbet af de første 5 år af deres ansættelse i SUF.

Der foreslås afsat 2,5 mio. kr. i 2023, 5 mio. kr. i 2024, 7,6 mio. kr. i 2025 og 10 mio. kr. i 2026 (herefter varig bevilling på 12,6 mio. kr. årligt).

e. Fastholdelse af seniorer

En betydelig andel af SUF's sundhedsfaglige medarbejdere er over 60 år. Set i lyset af behovet for flere hænder, er der et stort potentiale i at fastholde seniormedarbejdere på arbejdsmarkedet lidt længere tid.

Rammeaftalen om seniorpolitik giver mulighed for at indgå aftaler om seniorordninger. Disse indebærer, at seniormedarbejderen kan gå ned i tid, men fastholde sin pensionsindbetaling. I sådanne ordninger betaler arbejdsgiveren fortsat fuld pension efter medarbejderens hidtidige beskæftigelsesgrad.

Det foreslås, at:

- der oprettes en central pulje, der kan sikre finansieringen af flere senioraftaler.

Der foreslås afsat 1,3 mio. kr. i 2023, 1,4 mio. kr. i 2024, 1,5 mio. kr. i 2025 og 1.500.000 kr. i 2026 (herefter varig bevilling på 1.5 mio. kr. årligt).

f. Kompetenceindsats målrettet vold og trusler mod medarbejdere

En undersøgelse foretaget af PWC for Sundhedsstyrelsen i 2020 viser, at unge og nye medarbejdere i ældreplejen typisk ikke oplever, at de er klædt godt på til at møde borgere med udadreagerende adfærd. SUF genkender billedet fra undersøgelsen fra demensfaglige og arbejdsmiljøindsatser.

Der foreslås:

- en forebyggelsesindsats, så SOSU-elever og sygeplejerskestuderende bedre rustes til at arbejde med udadreagerende borgere.

Indsatsen består af kompetenceudvikling, praksistræning/simulationstræning og mulighed for supervision. Dermed bliver de allerede i deres tid som elever og studerende bedre klædt på med viden, redskaber og handlemuligheder.

Der foreslås afsat 4,190 mio. kr. i 2023 og herefter 6,390 mio. kr. årligt fra 2024 og frem.

g. Bedre arbejdsmiljø via nærværende ledelse i hjemmeplejen

Det er en ledelsesopgave at fastholde medarbejderne og sikre et godt psykisk og fysisk arbejdsmiljø. Meget store ledelsesspænd gør det vanskeligt for lederen at praktisere nærværende ledelse for den enkelte medarbejder og bistå med faglig sparring mv.

Store ledelsesspænd findes især i SUF's hjemmepleje. Her har en gruppeleder i gennemsnit ansvar for 37 medarbejdere, mens en afdelingsleder på et plejehjem i gennemsnit har ansvaret for 29 medarbejdere. Gennemsnittet i hjemmeplejen dækker imidlertid over væsentlige forskelle i ledelsesspændet. Således har ledere af daggrupper i gennemsnit ansvaret for 34 medarbejdere, mens ledere af aftengrupper i gennemsnit har ansvaret for 46 medarbejdere og enkelte ledere helt op til 60 – 79 medarbejdere.

Der anvendes flere steder assisterende ledere for at kompensere for store ledelsesspænd. Disse ledere hjælper de formelle ledere med ledelsesopgaven, men har ikke et formelt personaleledelsesansvar.

Det foreslås:

- at der afsættes midler til ansættelse af ekstra ledere i hjemmeplejen.

Prioriteringen skal understøtte mere nærværende ledelse i hjemmeplejen og sikre, at alle medarbejdere ledes af en leder med formelt ledelsesansvar.

Der lægges op til, at ledere af daggrupperne fremover maksimalt vil have ansvaret for 25 medarbejdere, hvilket er et antal, der bakkes op af international og dansk forskning), mens ledere af

aftengrupperne maksimalt vil have ansvaret for 30 medarbejdere. Forskellen i ledelsesspænd bunder bl.a. i, at variationen af opgaver er mindre om aftenen, samt at der er færre medarbejdere på arbejde samtidig.

Herudover foreslås det:

- at der afsættes midler til kompetenceudvikling af medarbejdere med ledelsespotentiale og til kompetenceudvikling af de nuværende assisterende gruppeledere.

Der foreslås 8,391 mio. kr. i 2023 og herefter årligt varigt 10,520 mio. kr.

h. Stærke udviklende arbejdsmiljøer

Københavns Kommunes Personalepolitisk Redegørelse 2022 viser, at gode kolleger og jobindhold er de væsentligste årsager til, at SUF's medarbejdere (social- og sundhedsassistenter og sygeplejersker) arbejder i deres nuværende stilling. Samtidig viser SUF-analyser, at gode udviklingsmuligheder og et godt fagligt miljø er afgørende for at tiltrække og fastholde medarbejdere. Arbejdsmiljø handler bl.a. om stærke arbejdsfællesskaber, hvor medarbejderne oplever tryghed og kan udvikle sig sammen og bringe deres kompetencer i spil. Det er derfor vigtigt, at SUF's arbejdspladser har et tydeligt fokus på at styrke det kollegiale fællesskab og skabe rammer, der fremmer samarbejdet og ansvar for hinanden.

SUF har allerede fokus på dette, men for yderligere at styrke området, foreslås det:

- at der etableres en pulje til stærke udviklende arbejdsmiljøer.

Puljen skal give SUF's driftsenheder en fleksibel mulighed for at få økonomisk støtte til initiativer, der styrker stærke og udviklende arbejdsmiljøer. Formålet er at understøtte valgfriheden til understøttelse af det lokale arbejdsmiljø og trivsel.

Der foreslås afsat 1,5 mio. kr. årligt i perioden 2023-2026 (herefter varig bevilling).

Budgetresuméer vedr. ældres ensomhed og trivsel

Alle har brug for fællesskab og for at føle sig som en del af noget større. Derfor har Sundheds- og Omsorgsforvaltningen i regi af Ældrepolitikken gennem en årrække arbejdet målrettet med at forebygge og bekæmpe ensomhed ved at skabe muligheder for, at ældre københavnere kan fortsætte et aktivt liv i nye og gamle fællesskaber. To år med corona har imidlertid sat sine spor. Mange aktiviteter har været aflyst, muligheden for at mødes har været begrænset, og mange ældre har været bekymrede for at forlade deres hjem. Det ses på medlemstallene i klubberne og aktivitetscentre og på aktiviteten i de mange tilbud i civilsamfundet.

Når de ældre først har givet slip på 'fællesskabet', kan det være vanskeligt at komme i gang igen – særligt hvis der skal etableres nye relationer, og livsmodet svigter. Der er derfor behov for en særlig indsats for at få de ældre ud i livet igen og bragt deres ressourcer i spil til gavn for både dem selv og andre.

Med denne budgetpakke foreslås afsat midler til at styrke det opsøgende arbejde og til at bygge bro og støtte de hjemmeboende borgere til igen at gøre brug af de mange tilbud, der eksisterer i civilsamfundet og i kommunen. Dertil foreslås afsat midler til etablering af nye tilbud, der kan supplere den allerede eksisterende palette af tilbud, så byens mangfoldighed og københavnernes forskelligartede præferencer i endnu højere grad afspejles.

Budgetpakken skal ses i sammenhæng med de eksisterende ensomhedsforebyggende og -bekæmpende indsatser, der allerede i dag bidrager til at forebygge ensomhed og løfte ældres trivsel, herunder de midler, som blev afsat i overførselssagen 2022 til en styrket rekrutteringsindsats på aktivitetscentre og seniorklubber samt et boost af sociale aktiviteter på aktivitetscentre efter COVID-19.

Elementerne i budgetpakken skal gennemføres i tæt samarbejde med driftsenhederne mhp. at binde indsatserne i forvaltningen sammen og bygge bro til civilsamfundet. Pakken indeholder følgende fem forslag:

1. Styrket brobygning mellem ensomme ældre og fællesskaber i civilsamfundet
2. Etablering af et Center for Aktivt Medborgerskab
3. Tilbud om en aftenhøjskole til forebyggelse af ensomhed hos pårørende
4. Naturbaseret støtte til fremme af mental trivsel for ældre borgere
5. Udvidelse og forankring af det eksisterende samarbejde om erindringsklubber

Tabellen herunder opsummerer de estimerede finansieringsbehov for pakken:

Tabel 1. Estimeret finansieringsbehov for alle forslag vedr. ældres ensomhed og trivsel

Estimeret økonomi (i hele tusinde kr.)	2023	2024	2025	2026
1. Styrket brobygning mellem ensomme ældre og fællesskaber i civilsamfundet	1,5	2,5	2,5	2,5
2. Etablering af et Center for Aktivt Medborgerskab	2,0	2,0	2,0	2,0
3. Tilbud om en aftenhøjskole til forebyggelse af ensomhed hos pårørende*	0,45-2,05	0,45-2,05	0,45-2,05	0,45-2,05
4. Naturbaseret støtte til fremme af mental trivsel for ældre borgere	0,65	0,65	0,65	0,65
5. Udvidelse og forankring af det eksisterende samarbejde om erindringsklubber	1,4	1,4	1,4	1,4
I alt	6,0-7,6	7,0-8,6	7,0-8,6	7,0-8,6

*Bemærk at budgetestimatet for aftenhøjskole har et spænd på 1,6 mio. kr., som skyldes, at tilbuddet om aftenskole for pårørende kan skaleres.

Styrket brobygning mellem ensomme ældre og fællesskaber i civilsamfundet

Forvaltningen har siden 2019 arbejdet systematisk med at spotte tegn på ensomhed hos borgere i hjemmeplejen og gå i dialog om de mange tilbud, der er i civilsamfund og kommune. For nogle borgere kræver det dog mere end et kærligt skub at blive hjulpet ind i nye fællesskaber, særligt hvis isolationen har været længerevarende fx som følge af nedlukningen under COVID-19.

Med inspiration fra England foreslås afsat midler til udvikling og etablering af en aktiv medborgerskabsmodel, hvor der etableres foreninger i lokalmiljøet med naboer og aktører, der rekrutteres og uddannes til at være "lokale ildsjæle". Ildsjælene skal lære at spotte ældre, der kan have behov for aktivitet, rådgivning og netværk og invitere og motivere dem ind i fællesskaber via værktøjer til den gode snak og brobygning til foreninger, aktiviteter og tilbud. Initiativet skal understøtte, at flere ældre er i stand til at leve et aktivt, udadvendt liv med deltagelse i deres lokalsamfund.

Samtidig etableres et samarbejde mellem foreningerne og kommunale aktører i området. Det foreslås at udvikle og afprøve indsatsen i et socialt boligområde og på baggrund af erfaringerne skalere indsatsen til resten af byen.

Der foreslås afsat 1 mio. kr. 2023 og 2 mio. kr. årligt fra 2024-2026 til støtte af civilsamfundsaktører. Dertil foreslås afsat 0,5 mio. kr. årligt i 2023-2026 til projektledelse, informationsmøder og materiale og løbende evaluering.

Etablering af et Center for Aktivt Medborgerskab

Mange ældre ønsker at være noget for nogen og vi ved, at et aktivt medborgerskab øger livskvaliteten, giver flere gode leveår og forebygger ensomhed samt fysisk og psykisk sygdom. Det kan imidlertid være svært at byde ind – særligt hvis man ikke har så mange ressourcer. Med forslaget etableres et frivillighedscenter for ældre, som bygger bro mellem ældre, der ønsker at bidrage og offentlige institutioner og civilsamfundsorganisationer, der ønsker at samarbejde med frivillige.

Centret skal gøre det nemt at blive frivillig ved at skabe en tryk ramme, der gør det let at byde ind og appellere til borgere, der trives ved at bidrage og indgå i 'arbejdende' fællesskaber frem for at færdes i klubber eller interessefællesskaber. Afhængig af ressourcer, personlige kompetencer og interesser kan de ældre være frivillige alene eller i grupper på ældreområdet, børneområdet eller fx i civilsamfundsorganisationer.

Der lægges vægt på, at centret også skal fungere som et fællesskab i sig selv, hvor de frivillige får etableret nye netværk og venskaber indbyrdes. Der vil blandt andet blive arrangeret fællesspisninger, foredrag og inspirationsture og givet mulighed for kompetenceudvikling.

Centret, der skal fungere som én indgang for de ældre, kan fx forankres på et aktivitetscenter og drives af to medarbejdere med kendskab til frivillighedsområdet.

Der foreslås afsat 2 mio. årligt i 2023-2026

Tilbud om en aftenhøjskole til forebyggelse af ensomhed hos pårørende

Med rod i højskoletraditionen driver Center for Demens en aftenhøjskole til familier med demens. Inspireret af de gode resultater foreslås at udbrede konceptet, så flere pårørende kan få glæde af tilbuddet. Erfaringer fra pårørendeindsatserne viser, at mange pårørende er ensomme. I takt med at den nærtstående får mere brug for hjælp, bliver det vanskeligere for den pårørende at komme hjemmefra, og ensomheden tiltager gradvist.

Aftenhøjskolen er et tilbud til de pårørende, som er i særlig risiko for at blive ensomme, fordi de ikke kan forlade hjemmet. Her kan pårørende komme sammen med deres syge

og/eller svækkede nærtstående, og deltage i parallelle aktiviteter. Den pårørende kan herigennem få kontakt til andre pårørende i samme situation, til aktiviteter og fællesskaber og samtidig blive aflastet i forhold til den syge. Tilbuddet understøtter pårørendes generelle trivsel og medvirker til at forebygge ensomhed og derudover også stress, depression og nedslidning.

Aftenhøjskolen foreslås drevet af en aktivitetsmedarbejder, der i et tæt samarbejde med civilsamfundet, inddrager frivillige i de forskellige aktiviteter. Aftenhøjskolen etableres og afprøves på et eller flere af kommunens aktivitetscentre og udnytter på den måde kommunens faciliteter i ydertimerne. Tilbuddet kan skaleres, så det afprøves på 1-5 forskellige aktivitetscentre.

Der foreslås afsat 0,45-2,05 mio. kr. årligt i 2023-2026

Naturbaseret støtte til fremme af mental trivsel for ældre borgere

Ældre tilbydes positive oplevelser og nærvær i naturen som led i at styrke den generelle trivsel og forebygge ensomhed. Forvaltningen har flere aktiviteter i naturen fx terapihaven på Center for Mental Sundhed, aktiviteter i Valbyparken med Center for Demens mm.

Forslaget er at udvikle et tilbud, som bygger videre på de naturfaciliteter og -aktiviteter målrettet ældre generelt. Tilbuddet udvikles også i samarbejde med relevante civilsamfundsaktører, som kan byde ind med viden og aktiviteter med fokus på naturoplevelser. Det er således glæden for naturen og naturvejledning, der er det samlende punkt i tilbuddet med brug i København og omegn. Tilbuddet kan både forankres internt på et aktivitetscenter eller eksternt i en civilsamfundsorganisation.

Der foreslås afsat 0,6 mio. kr. årligt i 2023-2026.

Udvidelse og forankring af det eksisterende samarbejde om erindringsklubber

Siden 2017 har Sundheds- og Omsorgsforvaltningen haft et godt samarbejde med Kultur- og Fritidsforvaltningens Stadsarkiv omkring "Erindringsklubber" for seniorer, som i 2021 blev udvidet til også at indeholde Thorvaldsensklubber, afprøvning af digitale tilbud samt et tilbud om en byvandrerklub. I den sammenhæng blev aftalen forankret hos Kultur- og Fritidsforvaltningen, Historie & Kunst.

Formålet med indsatsen er at skabe varige og meningsfulde fællesskaber blandt ældre borgere gennem samtaler om livshistorier. Erfaringerne fra de eksisterende indsatser, herunder de nyopstartede aktiviteter i 2021, er, at de ældre borgere i Københavns Kommune tager godt mod tilbuddene. Der er stor tilslutning og i perioder behov for at etablere ventelister. Tilbuddet har udviklet sig undervejs og brugerne har etableret et netværk/fællesskab, kaldet 'Svireklubben' med 200 ældre på mailinglisten, som planlægger en række aktiviteter på egen hånd.

Indtil nu har aktiviteterne været drevet af én medarbejder hos Historie & Kunst, som er finansieret af puljemidler fra Sundheds- og Omsorgsforvaltningen. Med denne indsats er forslaget at forankre tilbuddet permanent med midler hos Historie & Kunst samt at opnormere med en medarbejder mhp. at videreudvikle tilbuddene, skabe robusthed og sikre inddragelse af interesserede frivillige.

Indsatsen vil fortsat være bundet op på en samarbejdsaftale på tværs af de to forvaltninger.

Der foreslås afsat 1,4 mio. kr. årligt i 2023-2026

Budgetresuméer vedr. yngre ældres sundhed

Befolkningsfremskrivninger viser, at der i 2050 vil være godt 600.000 danskere over 80 år, svarende til ca. 10 pct. af befolkningen. I dag er det tilsvarende tal 4 pct., og samfundsøkonomiske prognoser forudser, at der i takt med stigningen vil komme et markant økonomisk pres på velfærdsstaten og den service, der skal leveres i fremtiden. Kort sagt flere ældre og færre hænder til at sikre velfærden.

Den voksende ældrebefolkning og den parallelle udfordring med at fastholde og rekruttere medarbejdere på pleje- og omsorgsområdet betyder, at der skal tænkes anderledes for fortsat at kunne sikre velfærden. Hvor stor udfordringen bliver, afhænger af, i hvor høj grad de ældre kan klare sig selv.

Et øget fokus på forebyggelse og sundhedsfremme til yngre ældre og ældre over 65 år vil være et af flere redskaber til at sikre bedre sundhed og trivsel hos borgerne og sekundært afhjælpe kommunens rekrutterings- og fastholdelsesbehov.

Budgetforslaget tager det første skridt i forhold til initiativer rettet mod yngre ældre og ældre over 65 års sundhed og trivsel. Forvaltningen vil sideløbende arbejde med at sikre et større videns- og beslutningsgrundlag med henblik på at finde de rigtige og nødvendige løsninger på området.

Nedenstående forslag til indsatser skal ses i sammenhæng med de mange øvrige forebyggelsesindsatser, der arbejdes med i Københavns Kommune, som også bidrager til sikre yngre ældre og ældre over 65 års sundhed og trivsel.

Forebyggelsespakken indeholder følgende seks forslag:

1. Forebyggelse af ubehandlet høre- og synstab og demens
2. Styrket fysisk, mental og social sundhed på aktivitetscentrene
3. Test af motivationsskabende velfærdsteknologier, der fremmer fysisk aktivitet
4. Kursus i faldteknik for ældre – mod på fællesskaber og færre skader
5. Variggørelse og udvidelse af tilbuddet om psykologhjælp til ældre
6. Afdække viden om betydende faktorer for tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet

Tabel 1. Samlet finansieringsbehov for budgetønsker vedr. yngre ældres sundhed

Estimeret økonomi (i hele tusinde kr.)					
	2023	2024	2025	2026	I alt
Forebyggelse af ubehandlet høre- og synstab og demens	1.000	0	0	0	1.000
Styrket fysisk, mental og social sundhed på aktivitetscentrene	1.000	0	0	0	1.000
Test af motivationsskabende velfærdsteknologier, der fremmer fysisk aktivitet	500	400	0	0	900
Kursus i faldteknik for ældre – mod på fællesskaber og færre skader	900	400	0	0	1.300

Variggørelse og udvidelse af tilbuddet om psykologhjælp til ældre	1.300	1.300	1.300	4.500 (varigt)	8.400
Afdække viden om betydende faktorer for tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet	400	0	0	0	400
I alt	5.100	2.100	1.300	4.500	13.000

1. Forebyggelse af ubehandlet høre- og synstab og demens

Op mod 90.000 danskere lever med demens. Nyere forskning viser, at 1/3 af alle demenstilfælde kan forebygges, hvis der sættes tidligt ind. Borgere med demens og deres pårørende oplever ofte deres livskvalitet som væsentligt forringet, og samtidig er borgere med demens de mest omkostningstunge for det nære sundhedsvæsen. Det er derfor vigtigt at være proaktive i forhold til at igangsætte initiativer, der kan reducere københavnernes individuelle risiko for demens.

En risikofaktor for at udvikle demens er høre- og synstab, hvilket er ukendt for de fleste. I dag lever ca. 800.000 danskere med et høretab og op imod 75.000 danskere med synshandicap., så forebyggelsespotentialer er højt.

Sammenhæng mellem ubehandlet høre- og synstab og udvikling af demens kendes ikke med sikkerhed, men forskning indikerer, at hjernen er på overarbejde, når der kompenseres for nedsat hørelse og syn, hvilket kan udløse kognitive problematikker og i værste fald en demenssygdom. Ligeledes kan der være en risiko for, at sansesvækkelser kan resultere i social tilbagetrækning, isolation, ensomhed og depression, hvilket også vides at øge risikoen for demens. I de tilfælde hvor høre- og synstabet kan korrigeres, indikerer forskningen, at det kan mindske den øgede risiko for demens effektivt.

Det forslås derfor, at Sundheds- og Omsorgsforvaltningen laver en oplysningskampagne målrettet københavnere bredt set, medarbejdere i Sundheds- og Omsorgsforvaltningen og erhverv med stor kontakt til ældre, som almen praksis, apoteker, fodterapeuter mv. Kampagnen kombineres med events, hvor københavnere fx kan få lavet en høre- og synstest samt vejledning til videre henvisning. Events afholdes som "pop-up" aktiviteter på steder, der appellerer til målgruppen fx aktivitetscentre, §79klubber, Center for Demens – træning og rådgivning samt kulturhuse, sociale boligområder og i byrummet.

Indsatsen er etårig og der ansøges om midler til udvikling og produktion af kampagnemateriale, medarbejdere til gennemførelse af events. Indsatsen gennemføres i 2023 og kan skaleres.

Der foreslås afsat 1 mio. kroner i 2023.

2. Styrket fysisk, mental og social sundhed på aktivitetscentrene

Kombinationen af fysisk og kognitiv træning i samvær med andre virker forebyggende både på funktionstab, ensomhed og demens og er en grundsten i at understøtte, at ældre kan forblive selvhjulpne længst muligt. Forvaltningen ønsker at styrke udbuddet af aktiviteter, der kombinerer fysisk og kognitiv træning gennem en systematisk indsats på de almene aktivitetscentre.

Selve indsatsen vil bestå af:

- Kompetenceudvikling af medarbejdere i fx kognitiv stimulationsterapi, ABC for mental sundhed og holdspilsaktiviteter på de 16 almene centre

- Indkøb af relevante redskaber/træningskits for at sikre et varieret og kvalificeret udbud af aktiviteter for borgerne.
- Udbrede konceptet til 5 udvalgte §79-klubber med henblik på en generel udbredelse

Projektet udbredes i 2023 og kan skaleres.

Der foreslås afsat 1 mio. kr. i 2023.

3. Test af motivationsskabende velfærdsteknologier, der fremmer fysisk aktivitet

Sundhedsprofilen 2021 viser, at en høj andel af ældre lever med kronisk sygdom, overvægt og lav fysisk aktivitet. Mange oplever motivation ved brug af velfærdsteknologier så som pulsøre eller plastre, som måler aktivitet og kan sende motiverende beskeder gennem apps.

Aktivitetscentre og genoptræningstilbud arbejder i dag i varieret grad med velfærdsteknologier, men der er behov for at undersøge hvilke teknologier, der virker bedst til forskellige målgrupper, så det kan udbredes eksempelvis ved at tilbyde københavnere udlån og afprøvning af velfærdsteknologier.

Indsatsen vil bestå af:

- indkøb af teknologier, der skal testes
- midler til en projektleder, der laver markedsdialog, udvælger teknologier og målgrupper samt afprøver og evaluerer.

Indsatsen gennemføres i 2023 og 2024.

Der foreslås afsat 0,5 mio. kr. i 2023 og 0,4 mio. kr. i 2024

4. Kursus i faldteknik for ældre - mod på fællesskaber og færre skader

Fald blandt ældre har store både personlige og samfundsøkonomiske konsekvenser. Data på national plan viser, at 95% af hoftebrud sker i forbindelse med fald. Næsten halvdelen vender ikke tilbage til tidligere funktionsniveau, over en tredjedel er ikke i stand til at gå selvstændigt, og hver 5, vil indenfor et år bo på plejehjem.

Mange ældre borgere oplever derfor, at fald og frygten for at falde er forbundet med utryghed og angst. Samtidig er fald som emne et tabu, da det at falde ses som en aldersmarkør. Det kan for mange ældre føre til inaktivitet og manglende lyst til at bevæge sig væk fra hjemmet, og nogle undlader at bede om hjælp for at undgå stigmatisering, hvilket betyder, at de ikke modtager viden om, hvordan de kan minimere skader ved fald.

Det foreslås derfor at udbyde faldkurser på aktivitetscentre gennem et samarbejde med virksomheden *I Bedste Fald*. De træner ældre i balance, bevægelse og faldteknikker med inspiration fra kampsporten.

Målgruppen er ældre på aktivitetscentrene, med sigte på at opøve faldkompetencer, inden de begynder at få alvorlige faldulykker. Kurset har været testet på et aktivitetscenter med stor begejstring fra både borgere og medarbejdere og bidrager til at løfte den nye strategi for aktivitetscentrene, hvor der er fokus på mere rehabilitering, et fagligt løft, og øget brug af terapeuter.

Indsatsen består af:

- faldkurser på aktivitetscentrene

- undervisning af udvalgte medarbejdere med henblik på at oparbejde kompetencer, så aktivitetscentermedarbejderne fremadrettet selv kan stå for kurserne
- udarbejdelse af undervisningsmateriale og udstyr til brug i undervisningen

Indsatsen er toårig og er målrettet alle almene aktivitetscentre.

Der foreslås afsat 0,9 mio. kr. i 2023 og 0,4 mio. kr. i 2024.

5. Variggørelse og udvidelse af tilbuddet om psykologhjælp til ældre

Sundheds- og Omsorgsforvaltningen har siden 2020 tilbudt psykologsamtaler til ældre i psykisk mistrivsel. Indsatsen er dokumenteret virkningsfuld. Opgørelser fra Center for Mental Sundhed viser, at de ældre ved afsluttet forløb øger deres trivsel, føler sig mindre ensomme, og risikoen for udvikling af angst og depression er reduceret.

Det er et efterspurgt tilbud, og erfaringerne er, at de ældre bl.a. henvender sig for at få hjælp og støtte til at håndtere bekymringer forbundet med sygdom og funktionsnedsættelse, ængstelighed, depressive symptomer, dødsfald i nærmeste omgangskreds, livsfortrydelse samt tanker om livets afslutning.

I flere tilfælde har indsatsen bl.a. bidraget til tidlig opsporing af demens og forebyggelse af depression, ligesom nogle af forløbene har været målrettet pårørende til borgere med demens med fokus på de psykiske og relationelle problematikker, der kan opstå, når demens flytter ind i familien. Med aftalen om budget 2022 blev der afsat midler til at udvide tilbuddet med yderligere 250 borgerforløb om året i perioden 2022 til og med 2025. Det betyder, at der i alt afholdes ca. 475 borgerforløb om året. Et forløb kan bestå af op til otte samtaler med en psykolog, afholdt enten i eget hjem/plejehjem eller i Center for Mental Sundhed. Indsatsens resultater bliver løbende dokumentet med en række validerede måleredskaber.

Det foreslås at udvide indsatsen med yderligere 110 ekstra forløb for ældre om året, så der i alt årligt kan tilbydes forløb til 585 ældre. Indsatsen er efterspurgt blandt målgruppen, og der formodes en stigning i henvisninger fra Center for KOL, Center for Diabetes og Hjerte samt almen praksis. Indsatsens samlede budget ønskes variggjort fra 2026.

Der foreslås afsat 1,3 mio. kr./årligt i 2023-2025 og 4,5 mio. kr. varigt fra 2026

6. Afdække viden om betydelige faktorer for tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet

Hvis flere borgere bliver længere på arbejdsmarkedet, vil det medvirke til at mindske de udfordringer som kommunen oplever ift. at skaffe tilstrækkelig arbejdskraft. For den enkelte borger kan tilknytning til arbejdsmarkedet være en fordel både økonomisk og socialt, og medvirke til at understøtte et sundt og aktivt liv. For at kunne sætte endnu mere målrettet ind for at styrke fastholdelse og dermed sikre flere hænder til fremtidens velfærd, er der brug for yderligere viden om hvad der kendetegner de københavnere som bliver længe på arbejdsmarkedet, og de som trækker sig tidligt tilbage,

Derfor igangsættes en kvalitativ analyse, som belyser hvilke faktorer, der har betydning for københavnernes overgang til pensionstilværelsen. Analyserne skal bidrage til at belyse forhold som kan påvirke motivationen til at blive på arbejdsmarkedet samt hvilke faktorer, der kan medvirke til tidlig tilbagetrækning.

Der foreslås afsat 0,4 mio. kr. i 2023

Budgetresumé om bevillingsudløb i 2022, ventetider og variggørelse af midler i Center for Mental Sundhed

Center for Mental Sundhed varetager omkring 2.800 forløb årligt målrettet henholdsvis unge i alderen 15-22 år, voksne i alderen 18+ år samt ældre over 65 år. Centeret varetager også samtaletilbud til familier med hjemmeboende børn og unge, hvor en forælder har fået kræft.

Der er et stort behov for et forebyggende tilbud for mental sundhed og trivsel. Sundhedsprofilen 2021 viser, at 10 pct. af alle københavnere over 16 år har været generet af ængstelse, uro, nervøsitet eller angst inden for de seneste 14 dage, 10 pct har oplevet depressive symptomer fx nedtrykthed, depression eller ulykkelighed inden for de seneste 14 dage, og hver tredje københavnere har følt sig stresset indenfor den sidste måned.

Nedenstående er til orientering mhp., at udvalget kan drøfte rammer for et eller flere budgetønsker i forhold til:

- 1) kortere ventetider til forløb i centeret
- 2) variggørelse af bevillinger til centeret

Tabel 1. Estimeret finansieringsbehov for alle forslag vedr. Center for Mental Sundhed

	2023	2024	2025	2026	I alt
Nedbringelse af ventetider*	3.000-5.700	3.000-5.700	3.000-5.700	3.000-5.700	12.000-22.800
Angstforløb	4.000	4.000	4.000	4.000	16.000
Familier berørt af kræft	700	700	700	700	2.800
Ældreforløb	0	0	0	3.200	3.200
Total*	7.700-10.400	7.700-10.400	7.700-10.400	10.900-13.600	34.000-44.800

* Der optræder et spænd på 2,7 mio. kr., da udgiftsniveauet for nedbringelse af ventetider afhænger af, hvor langt ventetiden ønskes nedbragt.

Kortere ventetider til forløb i Center for Mental Sundhed

I starten af 2022 var den gennemsnitlige ventetid fra henvisning til forløbsstart omkring 14 uger for unge med symptomer på angst, depression og generelt psykisk mistrivsel, 10 uger for voksne med symptomer på stress, angst og depression og 6 uger for ældre med generel psykisk mistrivsel. Efterspørgslen på forløbne forventes fortsat at stige i de kommende år.

En rimelig gennemsnitsventetid til forløb i centeret kan ud fra en faglig betragtning være op til 10 uger (fra henvisningsdato til forløbsstart). I lyset af det aktuelle store behov for forebyggende tilbud vedr. mental sundhed og trivsel kan de nuværende ventetider nedbringes ved oprettelse af flere forløb til forebyggelse af symptomer på stress, angst og depression. Ventetiden kan eksempelvis nedbringes til et spænd ml. 4-6 uger, 6-8 uger eller 8-10 uger. Det er forvaltningens vurdering, at den eksisterende ventetidspukkel bør håndteres over 1-3 år, der også indbefatter en generel og varig kapacitetsudvidelse af centerets tilbud. En sådan kapacitetsudvidelse vil det nødvendige grundlag for at fastholde og rekruttere medarbejdere til centret.

Med overførselssagen OFS 2021/2022 er afsat 1,85 mio. kr. til at nedbringe ventetiden i 2022. Det er forvaltningens vurdering, at ventetiden vil være højere med udgangen af 2022 sammenlignet med starten af året. Det skyldes, at antallet af henvisninger forventes fortsat at være stigende i 2022.

Budgetestimat på ml. 3,0-5,7 mio. kr. årligt afhængig af antallet af forløb.

Variggørelse af bevillinger i Center for Mental Sundhed

Der er tre forløbsområder, hvor der ikke er afsat varige midler. Det drejer sig om:

- 1) angstforløb (voksne og unge)
- 2) delvist midler til samtaleforløb til familier med hjemmeboende børn og unge, hvor en forælder har fået kræft
- 3) delvist midler til samtaleforløb til ældre

Ad. 1 Bevillingsudløb på angstforløb i Center for Mental Sundhed

Udvalget har på budgetseminar den 23.-24. februar 2022 bestilt et budgetønske på grund af, at der i 2022 er bevillingsudløb på angstforløb. Det drejer sig om 398 forløb i alt fordelt på 206 ungeforløb og 192 forløb til voksne. Det nuværende budget er 4 mio. kr. årligt, som foreslås gjort varigt.

Ad 2. Forældre med kræft

I forbindelse med Kræftplan IV blev der tildelt midler til at implementere samtaleforløb til familier med hjemmeboende børn og unge, hvor en forælder har fået kræft. Der blev i alt tildelt 945.000 kr. årligt (varige midler). De faktiske udgifter forbundet med indsatsen udgør 1.640.000 kr. Der er derfor et yderligere budgetbehov på 0,7 mio. kr. årligt fra 2023.

Ad 3. Samtaleforløb for ældre

Midler til samtaleforløb til ældre i generel psykisk mistrivsel udløber i 2025. Budgetbehov er 3,2 mio. kr. årligt fra 2026 (bemærk, at dette forslag også indgår i budgetpakken vedr. 'Yngre ældres sundhed').

Budgetnotatet vil udover midler til afvikling af ventetider og variggørelse indeholde budgetmidler til stabsmæssig og administrativ understøttelse af en udvidelse af centerets kapacitet, hvilket endnu ikke er inkluderet i de nuværende budgetestimer.

Budgetresuméer til forebyggelse af mistrivsel blandt unge

[Budgetresuméerne er udarbejdet af Sundheds- og Omsorgsforvaltningen med inddragelse af Børne- og Ungdomsforvaltningen, Beskæftigelses- og Integrationsforvaltningen og Socialforvaltningen]

Den nationale sundhedsprofil 2021 viser en stigende mistrivsel blandt unge, hvilket bakkes op af andre tilsvarende undersøgelser. Københavnske unge er i særdeleshed udfordret af forskellige former for mistrivsel, herunder ensomhed, stress, angst og depression. 20 % af de 16-24-årige københavnere oplever vedvarende ensomhed, og 12% af de unge på københavnske ungdomsuddannelser er placeret i den laveste ende af WHO-5's trivselsindeks, hvilket medfører stor risiko for depression og stressbelastning. Mistrivsel kan udvikle sig til mere alvorlige tilstande, men risikerer også at få længevarende konsekvenser for de unges liv, herunder for deres uddannelse, beskæftigelsesmuligheder og generelle livskvalitet i voksenlivet.

Siden 2017 har Sundheds- og Omsorgsforvaltningens partnerskab med københavnske ungdomsuddannelser dannet grundlag for forvaltningens arbejde med tidlig og systematisk understøttelse af unges sundhed og forebyggelse af mistrivsel gennem de rammer og fællesskaber, som udgør en væsentlig del af mange unges hverdag, nemlig uddannelsesinstitutionen. I partnerskabet opleves et behov for at styrke indsatsen for de unge, som har flere og ofte mere komplekse problemstillinger, og som derfor er i øget risiko for mistrivsel og for at ende uden for uddannelse og beskæftigelse. Disse unge er ofte koncentreret på visse ungdomsuddannelser.

På tværs af kommunens forvaltninger arbejdes der fra flere sider systematisk med at understøtte en god overgang til og fastholdelse på en ungdomsuddannelse (eksempelvis gennem BUF's rammemodel for overgang til ungdomsuddannelse, BIF's fastholdelsesmentoror samt Københavns Kommunes Ungeindsats (KUI), som er et samarbejde mellem BUF, BIF og SOF). Der foreslås at styrke samarbejdet og koordinere indsatserne således, at Sundheds- og Omsorgsforvaltningens erfaringer om tidlig forebyggelse af mistrivsel på strukturelt, gruppe- og individniveau i højere grad kobles med og indtænkes i kommunens øvrige indsatser for unge.

Ligeledes foreslås at udvide Sundheds- og Omsorgsforvaltningens brede forebyggelsesindsatser til i højere grad også at omfatte yngre aldersgrupper (udskolingen), for derved at klæde de unge godt på til overgangen til ungdomslivet, og til at gennemføre en ungdomsuddannelse.

På den baggrund udarbejdes en samlet budgetpakke til forbedring af unges mentale trivsel.

Et gennemgående element i alle pakkens indsatser vil være samarbejde med relevante vidensinstitutioner om at forbedre evidensgrundlaget for hvilke forebyggende indsatser, der er særligt effektive i forhold til at forbedre unges trivsel. Dette vil blive udfoldet i det egentlige budgetnotat.

Tabel 1. Estimeret finansierungsbehov for alle forslag vedr. forebyggelse af mistrivsel blandt unge

Estimeret økonomi (i hele tusinde kr.)	2023	2024	2025	2026	I alt
A) Styrkelse af den generelle mentale sundhed i udskolingen (7.-9. klasse)	3.500	3.500	3.500	3.500	14.000
a.1 Generel introduktion til mental sundhedsfremme, herunder stressreducerende redskaber	1.500	1.500	1.500	1.500	6.000
a.2 Inddragende oplæg om digitale vaner og tidsforbrug	1.000	1.000	1.000	1.000	4.000
a.3 Ny søvnindsats i udskolingen	1.000	1.000	1.000	1.000	4.000
B) Øget understøttelse af et sundt digitalt liv og god nat-søvn for unge	2.000	2.000	1.700	1.700	7.400

b.1 Styrket og sammenhængende søvnindsats til unge på ungdomsuddannelser	800	800	800	800	3.200
b.2 Udvidelse og forlængelse af eksisterende indsats om 'Sunde Digitale Vaner for Unge'	350	750	750	750	2.600
b.3 Opfølgning på og forankring af Sunde digitale vaner for unge	500	300	0	0	800
b.4 Kompetenceudvikling af studievejledere på ungdomsuddannelser	350	150	150	150	800
C) Koordineret indsats til forebyggelse af ensomhed blandt unge	1.500	2.000	2.000	2.000	7.500
D) Styrket og helhedsorienteret indsats i regi af partnerskabet med københavnske ungdomsuddannelser	3.000	3.000	3.000	3.000	12.000
E) Særlig understøttelse af trivslen blandt unge uden for uddannelse	800	1.500	1.500	1.500	5.300
I alt	10.800	12.000	11.700	11.700	46.200

I tillæg til nedenstående pakke er SUF blevet inviteret med i en taskforce (nedsat af BUF), som i 2023 skal arbejde med fællesskab og trivsel i skolen, samt i et samarbejde med SOF og BUF om forebyggelse og håndtering af skolevægring.

A. Styrkelse af den generelle mentale sundhed i udskolingen (7.-9. klasse)

For allerede på et tidligt tidspunkt at klæde de unge på til at genkende, forstå og håndtere følelser og begyndende tegn på mistrivsel, styrkes den sundhedspædagogiske indsats målrettet børn og unge i udskolingsalderen. Den sundhedspædagogiske indsats forankres i SUF og udvikles i samarbejde med BUF med eventuel inddragelse af relevante eksterne parter. Det vil være et mål, at de unge klædes på både med viden og får udviklet konkrete handlekompetencer. Indsatsen tilrettelægges som klasseoplæg/-forløb, som udbydes via Åben Skole og som den enkelte skole kan rekvirere omkostningsfrit. Der planlægges klasseoplæg/-forløb inden for tre temaer; generel trivsel, digital sundhed og søvn.

1. Generel introduktion til mental sundhedsfremme, herunder stressreducerende redskaber

Der udvikles og tilbydes en bred undervisningsindsats om, hvad der har indvirkning på mental sundhed og trivsel og om de første tidlige symptomer på mistrivsel. Som led i undervisningsindsatsen introduceres eleverne til konkrete stress-reducerende redskaber som fx mindfulness og yoga og tilsvarende gode råd og værktøjer, som styrker deres handlekompetencer. Undervisningsindsatsen samtænkes med sundhedsplejens eksisterende indsats i udskolingen. (Estimeret finansieringsbehov: 1,5 mio. kr. årligt).

2. Inddragende oplæg om digitale vaner og tidsforbrug

Med udgangspunkt i erfaringer fra en tilsvarende indsats på ungdomsuddannelserne, udvikles og tilbydes involverende klasseoplæg om sunde digitale vaner for elever i 6.-9. klasse. Oplæggene afholdes af ekstern part, som også har erfaringer med oplæg for denne aldersgruppe. Klasseoplægget vil have til formål at give de unge større indsigt i, hvilke fordele, ulemper og konsekvenser brugen af digitale og sociale medier har for deres psykiske trivsel, sociale relationer, søvn og selv-værd. (Estimeret finansieringsbehov: 1 mio. kr. årligt).

3. Ny søvnindsats i udskolingen

Med udgangspunkt i erfaringer om søvnindsatser under partnerskabet med ungdomsuddannelserne og eksisterende undervisningsmateriale og -forløb udvikles og tilbydes klasseoplæg målrettet udskolingen. Klasseoplæggene vil fokusere på viden om søvns betydning for den generelle sundhed, trivsel og indlæring og eleverne klædes på til konkrete råd til at opbygge og fastholde gode og sunde søvnvaner. (Estimeret finansieringsbehov: 1 mio. kr. årligt).

Der estimeres et samlet finansieringsbehov til indsats A på 3,5 mio. kr. årligt i 2023-26. Indsatsen forankres i SUF.

B. Øget understøttelse af et sundt digitalt liv og god nattesøvn for unge på ungdomsuddannelser

Overgangen til ungdomsuddannelser er forbundet med et stort skifte i de unges sociale liv og den måde som hverdagen er struktureret på. Det kan for mange unge betyde, at det opleves at være svære at fastholde gode og sunde vaner, fx i forhold til søvn og forbrug af digitale medier. Derfor foreslås det at styrke de eksisterende indsatser for digital sundhed og søvn i regi af partnerskabet. Indsatsen har følgende delelementer:

1. **Styrket og sammenhængende søvnindsats til unge på ungdomsuddannelser**, herunder obligatoriske søvnworkshops, uddannelse af søvnvejledere og ressourcer til opfølgning (0,8 mio. kr. årligt)
2. **Udvidelse og forlængelse af eksisterende indsats om 'Sunde Digitale Vaner for Unge' i regi af partnerskabet**. Udvidelse i 2023 (0,35 mio. kr.) og forlængelse i 2024-26 (0,75 mio. kr. årligt)
3. **Opfølgning på og forankring af Sunde digitale vaner for unge**, herunder udvikling af podcasts, digitale challenges og brætspil, som kan integreres i undervisningen på ungdomsuddannelser (Estimeret finansieringsbehov: 0,5 mio. kr. i 2023 og 0,3 mio. kr. i 2024).
4. **Kompetenceudvikling af studievejledere på ungdomsuddannelser ift. vigtigheden af sunde digitale vaner og søvnvaner**. Der afholdes/optages webinarer og udvikles let tilgængeligt materiale. (Estimeret finansieringsbehov: 0,35 mio. kr. i 2023 og 0,15 mio. kr. i 2024-2026).

Der estimeres et samlet finansieringsbehov til indsats B på 2 mio. kr. årligt i 2023-24 og 1,7 mio. kr. årligt i 2025-26. Indsatsen forankres i SUF.

C. Koordineret indsats til forebyggelse af ensomhed blandt unge

Ifølge tal fra Sundhedsprofilen 2021 oplever 20 % af 16-24-årige københavnere vedvarende ensomhed. Ensomhed er en ufrivillig tilstand, og vedvarende ensomhed kan have store konsekvenser for helbredet. Bl.a. øger det risikoen for depression.

Det foreslås en styrket og koordineret indsats til forebyggelse af ensomhed på tværs af aktører, som møder de københavnske unge, fx i udskolingen, i UngeVærker, på ungdomsuddannelser og i beskæftigelsesindsatsen. Indsatsen forankres i Sundheds- og Omsorgsforvaltningen, og udvikles med inddragelse af BIF, BUF og SOF og med inddragelse af de unge selv samt af bl.a. Ventilen, Headspace, og Ungdommens Røde Kors.

Indsatsen kan have to ben: en strukturel indsats målrettet voksne, som er i jævnlig kontakt med de unge og en mere individ og gruppebaseret indsats, med understøttelse af konkrete fællesskaber for de unge, herunder kommunikationsmateriale målrettet den enkelte unge med gode råd om, hvad man selv kan gøre.

I den strukturelle indsats klædes voksne omkring de unge (fx lærere, studievejledere, sundhedsplejersker, pædagoger samt beskæftigelseskonsulenter og fastholdelsesmentorer) bedre på til dels at kunne opspore uerkendt ensomhed blandt de unge og dels at bekæmpe og håndtere ensomhed; fx gennem facilitering af positive fællesskaber og øvrige redskaber til understøttelse af den unges vej ind i nye venskaber og fællesskaber.

Indsatsens individ- og gruppebaserede ben vil bygge på erfaringer fra Sundheds- og Omsorgsforvaltningens indsats 'Better together', og baseres på den forskningsbaserede tilgang 'ABC for mental sundhed', som tager udgangspunkt i, at mental sundhed styrkes ved at gøre noget aktivt og meningsfuldt i fællesskab.

Indsatsen kan skales. Projektet udvikles i 2023 og udbredes i 2024-2026. Der foreslås afsat 1,5 mio. kr. i 2023 og 2,0 mio. kr. årligt i 2024-2026. Indsatsen forankres i SUF.

D. Styrket og helhedsorienteret indsats i regi af partnerskabet med københavnske ungdomsuddannelser

Selvom de deltagende skoler i Københavns Kommunes partnerskab med ungdomsuddannelserne er motiverede for at arbejde med de sundhedsudfordringer, som gør sig gældende på deres skole, har de ikke nødvendigvis det nødvendige overskud og ressourcer til at tage imod, udvikle og implementere de tilbud, som ydes i partnerskabet. Derfor foreslås det at afsætte midler til øget og langvarig støtte til disse skoler med henblik på at arbejde intensiveret med at fremme elevernes sundhed og trivsel i perioden. Konkret foreslås der afsat midler til, at 2-3 skoler ad gangen i en to-årig periode tilbydes hyppig tilstedeværelse og støtte fra aktørerne i partnerskabet. Indsatsen vil bygge videre på de erfaringer, som gøres i forbindelse med det trivselsrejsehold, som blev etableret i 2022 med midler fra Overførselssagen 2021/22. Relevante aktører fra fx BUF og BIF inddrages i tilrettelæggelsen af indsatsen

Indsatsen kan skales. Der foreslås afsat 3,0 mio. kr. årligt i 2023-2026. Indsatsen forankres i SUF.

E. Særlig understøttelse af trivslen blandt unge uden for uddannelse

I sommeren 2022 færdiggøres en ungeprofilundersøgelsen blandt københavnske unge, som er uden for uddannelse. Med afsæt i undersøgelsens resultater foreslås det at tilrettelægge særlige trivsels- og sundhedsfremmende indsatser til denne målgruppe, som ofte har komplekse problemstillinger og behov for særlig understøttelse. Der sigtes mod at udvikle og iværksætte tiltag, som skal medvirke til og støtte målgruppen i at påbegynde eller genoptage en ungdomsuddannelse, og de unge selv involveres i udviklingsfasen. Indsatsen forankres i SUF med involvering af BUF, SOF og BIF. Tiltagenes form, bemanning og det forvaltningsmæssige ophæng afklares i forbindelse med en indledende udviklingsfase.

Der foreslås afsat 0,8 mio. kr. i 2023 og 1,5 mio. kr. årligt i 2024-26. Indsatsens forankres i SUF.

Bevilling til seniorklubber efter § 79

Seniorklubberne spiller en vigtig rolle for mange ældre i København. Med et bredt udvalg af aktiviteter og tilbud på tværs af byen er seniorklubberne med til at understøtte, at ældre borgere kan leve et aktivt liv og være en del af et socialt fællesskab. Det er med til at sikre større livskvalitet for den enkelte samt fastholde og udvikle ældres sociale, fysiske og psykiske funktionsevne længst muligt.

Københavns Kommune giver årligt tilskud til forebyggende og aktiverende tilbud i seniorklubber efter servicelovens § 79. I 2022 udgør puljen 27 mio. kr., der er udmøntet til 35 seniorklubber efter ansøgning og på baggrund af en række kriterier, som er vedtaget af Sundheds- og Omsorgsudvalget.

Puljen til seniorklubber reduceres imidlertid fra 2024. Det skyldes udløb af en særbevilling på 4,9 mio. kr. med udgangen af 2023 og ligeledes ophør af demografiregulering af puljen fra 2024. En reduktion i puljemidler vil betyde færre aktiviteter i seniorklubberne.

Det foreslås derfor, at der fra 2024 og frem afsættes varige midler på 4,908 mio. kr. årligt, som skal dække ophør af særbevillingen.

Antallet af borgere over 65 år stiger markant i de kommende år, og derfor vil der også i de kommende år være et stigende behov for forebyggende og aktiverende tilbud for ældre. På den baggrund foreslås det, at puljen til seniorklubber fortsat demografireguleres fra 2024 og frem. Det foreslås derfor, at der afsættes yderligere hhv. 0,518 mio. kr. i 2024, 1,094 mio. kr. i 2025 og 1,727 mio. kr. i 2026 til demografiregulering. Det foreslås herudover, at der udarbejdes en hensigtserklæring om, at bevilling til seniorklubber efter §79 skal indarbejdes i demografimodellen for budget 2024, som skal vedtages af Økonomiudvalget og Borgerrepræsentationen i foråret 2023, jf. nedenfor. Heri tages højde for afsatte midler hertil i budget 2023. De samlede udgifter fremgår i tabel 1.

Tabel 1 - oversigt over udgifter (service, 1000. kr., 2023/pl)

	2023	2024	2025	2026
Dækning af særbevilling		4,908	4,908	4,908
Demografiregulering		518	1.094	1.727
I alt		5.426	6.001	6.635

Det bemærkes, at seniorklubberne i september 2022 kan søge om tilskud for to år, hvorfor der allerede i forbindelse med budgetaftalen for 2023 er behov for at afklare puljens størrelse for 2024.

Udkast til hensigtserklæring

Bevilling til seniorklubber efter §79 skal demografireguleres fra 2024 og frem og indarbejdes i demografimodellen for budget 2024, som vedtages i Økonomiudvalget og Borgerrepræsentationen i foråret 2023.

Flere elcykler til medarbejdere i udkørende funktioner i SUF

Budgetresuméet er bestilt af Sundheds- og Omsorgsudvalget

Ved aftale om overførselssag 2021/2022 blev der afsat 5,4 mio. kr. til anskaffelse af elcykler og cykelhjelme af Hövding type til ansatte i hjemmeplejen (SOSU-personale og sygeplejersker). Disse er under anskaffelse og fordeles ligeligt mellem de fem hjemmeplejeeenheder. Baggrunden for prioritering af flere elcykler til ansatte i hjemmeplejen var, at det skal være hurtigt og let for medarbejdere i hjemmeplejen og hjemmesygeplejen at komme rundt til de enkelte borgere. Elcykler kan være et særligt relevant transportmiddel for medarbejdere, der f.eks. har langt mellem borgere, eller som har brug for en mere skånsom transport sammenlignet med brug af almindelige cykler.

Sundheds- og Omsorgsforvaltningen stiller som udgangspunkt almindelige cykler til rådighed for sygeplejersker i hjemmesygeplejen, mens SOSU-assistenter og -hjælpere i hjemmeplejen som udgangspunkt anvender egne cykler i forbindelse med arbejdet. SOSU-medarbejdere modtager godtgørelse for anvendelse af egen cykel. Dette forhold er reguleret i de pågældende overenskomster suppleret med lokale aftaler indgået i SUF med de relevante faglige organisationer.

Hjemmeplejen råder aktuelt over ca. 240 elcykler, som kan stilles midlertidigt til rådighed for SOSU-assistenter- og hjælpere med særligt behov herfor, fx medarbejdere med knæsmærter etc. Hertil kommer ca. 300 yderligere elcykler finansieret via overførsels-sagen. Der er ansat i alt ca. 1.200 SOSU-assistenter- og hjælpere i hjemmeplejen og ca. 300 sygeplejersker i hjemmesygeplejen i Sundheds- og Omsorgsforvaltningen.

Sundheds- og Omsorgsudvalget har bestilt en afdækning af behov for yderligere elcykler til enheder i Sundheds- og Omsorgsforvaltningen med udkørende medarbejdere.

På baggrund af tilbagemeldinger fra enheder i driften med udkørende medarbejdere foreslås det, at der afsættes 4 mio. kr. i 2023 til indkøb af yderligere ca. 250 elcykler, som vil kunne dække ønsket om elcykler til udkørende terapeuter i SUF (fysio- og ergoterapeuter). Der foreslås desuden afsat hhv. 0,2, 0,3 og 0,4 mio. kr. i hhv. 2024, 2025 og 2026 til vedligeholdelse af de indkøbte elcykler.

Tabel 1 - oversigt over udgifter (service, 1000. kr., 2023/pl)

	2023	2024	2025	2026
Anskaffelse af elcykler og Hövding hjelme	4.000			
Vedligeholdelse af ovenstående		200	300	400
I alt	4.000	200	300	400

Forsøg med digitalisering som redskab til øget selvhjulpenhed for borgere på aktivitetscentre

Den årlige Borgerundersøgelse (2021) viser, at borgerne ønsker, at aktivitetscentrene i højere grad yder støtte til og/eller underviser borgerne i selv at være kompetente til at begå sig på internettet – eksempelvis til at handle og benytte digitale selvbetjeningsløsninger. Der er på den baggrund et ønske om at øge digitaliseringskompetencerne for borgere på kommunens aktivitetscentre.

Forslaget indebærer et forsøg i 2023 på to aktivitetscentre, hvor borgerne i en afgrænset periode får mulighed for at lære at bruge en tablet og for at låne en tablet med hjem. Der tilknyttes en medarbejder, med relevante it-kompetencer, som hjælper og underviser borgerne. Medarbejderen vil også kunne svare på spørgsmål vedr. borgernes private telefoner og tablets eller vejlede ifm. køb af telefon eller tablet. Formålet er at øge borgernes digitaliseringskompetencer, så de får bedre muligheder for at anvende nuværende og kommende digitale og teknologiske muligheder og dermed gøre dem mere selvhjulpne i hverdagen.

Der ønskes midler til:

- Indkøb af 40 tablets og covers og herunder vedligeholdelse og administration af tablets
- IT-konsulentbistand svarende til et halvt årsværk i en forsøgsperiode på et år

Det foreslås, at der afsættes 0,5 mio. kr. kr. i 2023 til forsøget på to aktivitetscentre.

Ophør af egenbetaling på palliative døgnophold samt øvrige midlertidige døgnophold

På en kommunal palliativ døgnplads, hvor der tilbydes lindrende ophold, betaler borgerne en egenbetaling pr. døgn. Dette gør sig ligeledes gældende for de øvrige midlertidige døgnophold.

Københavns Kommune råder over 15 palliative døgnpladser placeret på Afdeling for Lindring på Center for Akutpleje og Rehabilitering på Vigerslevvej. Afdelingen tilbyder lindrende ophold til livstruende syge eller døende borgere over 18 år, som ikke kan lindres i hjemmet.

Borgere i Københavns Kommune, der er godkendt til et ophold efter serviceloven (SEL) på kommunens palliative døgnpladser på Afdeling for Lindring, opkræves en egenbetaling pr. døgn (2022). Denne betaling dækker kommunens udgifter til vask af linned samt kost under opholdet.

Prisen per døgn er 136 kr. i 2022, og den gennemsnitlige opholdstid er 19 dage. Et gennemsnitligt ophold koster således ca. 2.600 kr. for borgeren.

Afdeling for Lindring har erfaret, at en del af borgere er socialt og/eller økonomisk udsatte, og har siden 2018 haft en socialrådgiver ansat på afdelingen til bl.a. at bistå borgere med at ansøge om nedsat egenbetaling. Både borgere og pårørende bliver, ud over at være i krise, bekymrede over deres personlige økonomiske forhold, når der skal betales for et palliativt ophold.

Det er ikke kun ifm. palliative døgnophold, at kommunens borgerne opkræves en egenbetaling. Jævnfør serviceloven kan kommunen opkræve en tilsvarende egenbetaling på 136 kr. pr. døgn på følgende typer af ophold: rehabiliteringsophold, midlertidigt plejeophold, kort omsorgsophold og neurologisk rehabiliteringsophold – ophold som alle tildeles efter serviceloven (SEL). Det er muligt at søge om nedsat egenbetaling, hvis man er vanskeligt stillet økonomisk.

Budgetnotatet vil indeholde to scenarier for ophør af egenbetaling. Scenarie 1 omfatter annullering af egenbetaling udelukkende på de palliative pladser. Scenarie 2 omfatter annullering af egenbetaling på alle midlertidige døgnpladser – herved etableres der de samme økonomiske vilkår for alle borgere med behov for et midlertidigt døgnophold.

Det foreslås, at der afsættes midler til scenarie 1 eller scenarie 2:

- Scenarie 1 (ophør af egenbetaling på palliative pladser): 760.000 kr. i 2023 og frem.
- Scenarie 2 (ophør af egenbetaling på alle døgnpladser): 11,7 mio. kr. i 2023 og frem.